

Samoajaohjelmaan on lisätty rauhankasvatuksen teemoja käsitteleviä harjoituksia. Harjoitukset käsittelevät esimerkiksi yhteistyötaitoja, empatiaa, tunne- ja turvataitoja, konfliktin taustoja ja ratkaisuja sekä moninaisuutta. Aktiviteetit keskittyvät erityisesti taitoihin, jotka auttavat rauhoittumaan, kehittävät empatiakykyä ja antavat ymmärrystä erilaisista taustoista sekä sopuisten kaverisuhteiden ylläpitämisestä. Samoajavartiot voivat tehdä harjoituksia yhdessä vartionsa kanssa ja halutessaan paikalle harjoitusten vetäjäksi voi pyytää myös samoajaluotsin.

Yhteistyötaidot ja empatia

Mitä tunsin eilen?

Ohjelmassa: Minä itse – Mielen terveys

Mukailtu MLL-tukioppilaskorteista.

Tarvikkeet: Tietokone tai paperia ja värikyniä

Vartion jäsenet pohtivat edellisenä päivänä tuntemiaan tunteita ja kirjaavat ne yhteisesti ylös. Tunteita voi kirjata joko paperille tai esimerkiksi Flingaan, MentiMeteriin tai muuhun sähköiseen palveluun. Keskustelkaa yhdessä tilanteista, joissa tunteita on herännyt. Vastatkaa esimerkiksi kysymyksiin:

- Mitkä mainituista tunteista näkyivät muille?
- Mitkä mainituista tunteista johtivat toimintaan?
- Mitkä tunteet jäivät muilta huomaamatta?

Samoajat huomaavat, että ihmiset kokevat monenlaisia tunteita yhden päivän aikana.

Piirtäkää kehon ääriiviivat joko paperille tai sähköisesti. Värittäkää kehoon tunteet niille paikoille kehoa missä ne tuntuvat. Käyttäkää eri tunteille eri värejä. Huomatkaa, että eri ihmiset tuntevat tunteita eri osissa kehoa ja eri tavoin. Keskustelkaa havainnoistanne yhdessä. Halutessanne voitte pohtia myös muita tunteita.

Hyvän elämän taidenäyttely

Ohjelmassa: Minä itse- Mikä minusta tulee isona?

Mukailtu Agenda 2030 -teemapäivämateriaaleista

Tarvikkeet: Paperia, värikyniä, lisäksi voidaan käyttää maaleja, muita askartelutarvikkeita ja esimerkiksi vanhoja lehtiä joista voi leikata kuvia.

Vartio keskustelee yhdessä siitä, millaista on hyvä elämä nyt, aikuisena ja vanhana.

Voitte pohtia esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- Mitä asioita hyvään elämään tarvitaan?
- Mitkä asiat ovat välttämättömiä ja mitkä ei niin tärkeitä?
- Mitä elämässä pitäisi tapahtua, jotta elämä olisi hyvää tulevaisuudessa?
- Miten nämä voidaan saavuttaa? Kenen apua niihin voisi tarvita? Onko kaikkea mahdollista saavuttaa?
- Mitä voisimme tehdä, jotta kaikilla olisi hyvä elämä nyt ja tulevaisuudessa?

Jokainen vartion jäsen piirtää, maalaa tai askartelee oman kuvan, kuvasarjan tai kollaasin hyvästä elämästä nyt, aikuisena ja vanhana. Samalla voidaan jatkaa keskustelua hyvästä elämästä. Lopuksi kuvat esitellään muille ja halutessaan ne voidaan laittaa esille muiden nähtäväksi kololle.

Tumma vai vaalea leipä

Ohjelmassa: Minä itse -minä sosiaalisessa ympäristössä

Agenda 2030-teemapäivämateriaali

Kesto: 15-20min

Tarvikkeet: Ajan ottoon väline harjoituksen vetäjälle.

Argumentaatioharjoitus, jossa harjoitellaan mielipiteen perustelua ja toisen kuuntelua.

Jaetaan vartio pareihin (tarvittaessa myös yksi kolmen ryhmä). Jos haluatte voitte myös jakautua kahteen porukkaan, jotka väittelevät toisiaan vastaan. Toinen parista perustelee minuutin ajan, miksi ruisleipä on parempaa kuin vaalea leipä. Toinen parista kuuntelee. Harjoituksen ohjaaja katsoo ajan esimerkiksi sekuntikellosta. Minuutin jälkeen vaihdetaan rooleja. Nyt hiljaa ollut perustelee, miksi vaalea leipä on parempaa kuin ruisleipä.

Jatketaan eri kysymyksillä ja teemoilla (näitä voi keksiä itse lisää tai antaa osallistujien

itse keksiä):

- Miksi ananas kuuluu tai ei kuulu pitsaan?
- Lippukunnan taustajärjestön tulee olla seurakunta.
- Kaikilla partiolaisilla tulisi olla siniset partiopaidat.
- Riippumatossa retkeily on vain ohimenevä muoti-ilmiö.
- Kaikki partiolaiset ovat luonnon ystäviä.
- Kunnan partiolainen osaa pystyttää puolijoukkuetelton.

Tunne- ja turvataidot

Lempiesine

Ohjelmassa: Meidän juttu – Mukavuusrajoilla

THL-julkarin materiaaleista

Harjoituksessa vahvistetaan turvallisuuden tunnetta ja myönteistä ilmapiiriä ryhmässä. Sopii myös retkelle.

Kotoa tuodaan lempiesine. Se voi olla jokin esine, mutta myös mikä tahansa lapselle tärkeä asia kuten kirja, koru, valokuva, kesäkuva, matkamuuisto tai pehmolelu. Kokoonnutaan piiriin ja esitellään oma lempiesine. Jokainen kertoo omasta esineestään ja muut saavat kysyä niistä kysymyksiä, esimerkiksi:

- Miksi esine on sinulle tärkeä?
- Keneltä tai mistä olet saanut sen?
- Missä tilanteessa käytät esinettä tai leikit sillä?
- Missä säilytät esinettä tavallisesti?
- Kulkeeko esine mukana retkillä tai matkoilla?

MORAALITIMANTTI

Ohjelmassa: Minä itse – vapaus olla minä

Selkenevää! -hanke s.37 <https://www.julkari.fi/handle/10024/90817>

Laittakaa seuraavat laput järjestykseen. Laput alkavat kaikki "Sanon ei, jotta...". Timantin yläkärjessä (kts. Mallikuva) on vartion mielestä tärkeimmät asiat joihin heidän mielestään tulee sanoa tarvittaessa ei, timantin keskellä ei niin tärkeitä ja alimpana vähiten tärkeä asia.

Keskustelkaa auki omia valintojanne ja etsikää perusteluita sille, miksi toinen lappu on esimerkiksi tärkeämpi kuin toinen. Osa väittämistä voi kuulostaa hassuilta tai jopa epäloogisilta. Pohtikaa ja keskustelkaa miksi näin on ja mitä väittämät tarkoittavat. Jokaisen ryhmän timantti on omanlaisensa.

- Sanon ei, jotta voin tehdä itselleni perusteltuja ja hyviä valintoja.
- Sanon ei, jotta voin tehdä päätöksiä.
- Sanon ei, jotta voin sanoa kyllä omille toiveille ja haluille.
- Sanon ei, jotta ei tarvitse tehdä niin kuin muut tekevät.
- Sanon ei, jotta voin miettiä ja puntaroida eri vaihtoehtoja
- Sanon ei, jotta seison uskomusteni ja ajatusteni takana.
- Sanon ei, jotta pidän puoleni.
- Sanon ei, jotta otan omasta elämästäni vastuuta.
- Sanon ei, jotta otan riskin siitä, ettei joku pidäkään minusta.
- Sanon ei, jotta kohtaan pettymykset tai torjuntaa.

Lopuksi kootaan yhteen valinnat ja keskustellaan ajatuksista, joita tehtävä herätti.

Seurustelun kulmakivet

Ohjelmassa: Minä ja muut – Minulle läheiset ihmiset

Mukailtu Selkenevää! -hankkeen harjoituksesta.

Tarvikkeet: Maalattavia esineitä, esimerkiksi kiviä, käpyjä, palikoita. Erivärisiä maaleja ja siveltimiä. Maalauslusta.

Pohtikaa yhdessä mitkä ovat tasa-arvoisen ja tasaveroisen parisuhteen kulmakivet eli perustukset. Keskustelun jälkeen vartio maalaa yhdessä parisuhteen perustuskivet. Valmiiden perustuskivien tulee olla sellaisia, että ne kannattelevat niiden päälle kasattavaa parisuhdetta. Keskustelun tukena voi käyttää alla olevia kysymyksiä.

- Mikä parisuhteessa voisi olla vaikeaa ja haastavaa, mikä mukavaa? Haluavatko naiset ja miehet suhteista samoja asioita, vai onko niissä eroavaisuuksia?
- Saako toinen pariskunnasta olla mustasukkainen? Jos, niin missä tilanteessa ja millä tavoin sen voisi tuoda ilmi?
- Mitä merkitystä on sillä, jos ihmissuhde ei ole tasa-arvoinen? Miten epätasa-arvoisuus ilmenee parisuhteessa?
- Miten ikäerot vaikuttavat ihmissuhteen laatuun? Tarvitaanko suojaikärajoja? Mitkä ne ovat? Miksi lait on laadittu? Kuinka paljon ikäeroa saa olla? Pitääkö miehen olla vanhempi kuin

naisen? Miksi vanhempi nainen ja nuori mies herättävät hämmennystä? Miten on samaa sukupuolta olevien parisuhteiden laita? Millaiset ikäerot ovat niissä ok? Miksi?

Seuraavaksi pohtikaa yhdessä mahdollisia parisuhteen velvollisuuksia, tavoitteita ja haaveita.

Päätäkää jokaiselle oma väri, jolla maalaatte esineitä. Jokainen esine esittää yhtä velvollisuutta, tavoitetta tai haaveita.

Esineiden kuivuttua rakentakaa maalaamallenne perustalle parisuhteen velvollisuudet, tavoitteet ja haaveet.

Vartio huomaa, että parisuhteen perusteiden tulee olla tarpeeksi vahvat ja laajat, jotta se kannattelee kaikkia parisuhteen velvollisuuksia, tavoitteita ja haaveita.

Syventävä osio: Halutessanne voitte työstää yhtenäiset seurustelun pelisäännöt.

Konfliktin taustalla

Kuka loukkaa ja ketä?

Ohjelmaan: Osana yhteiskuntaa – Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille

Jokaisella on vastuu olla loukkaamatta muiden ihmisoikeuksia. Mitä vastuu tarkoittaa käytännössä? Miten vastuu jakaantuu? Tehkää ensin tehtävä 1. ja sitten tehtävä 2

Tehtävä 1. Keskustelkaa pienissä 3-4 hengen ryhmissä - tarvittaessa vaikka pareittain. On tärkeää, että ryhmät ovat niin pieniä, että jokainen keskustelija pääsee juttelemaan aiheesta.

1) Kukin ryhmä valitsee yhden oikeuden ja miettii, miten sitä loukataan nuorten arkielämässä. Oikeudet:

- Jokaisella on oikeus omiin rajoihin.
- Jokaisella on oikeus päättää omasta kehostaan ja seksuaalisuudestaan.
- Jokaisella on oikeus omiin tunteisiin ja mielipiteisiin.
- Jokaisella on oikeus olla oma itsensä.

Tehtävä 2. Kukin ryhmä saa yhden tahon, jonka velvollisuuksia se pohtii seksuaalisen itsemääräämisoikeuden toteutumisen kannalta. Ryhmä keksii yhden toimintaehdotuksen omalle taholleen.

Tahot:

- kaverit
- opettajat
- vanhemmat
- ulkopuoliset ohikulkijat
- yhteiskunta

Kysymykset:

- Mitä taho voi tehdä, kun ryhmän keksimä loukkaustilanne tapahtuu?
- Miten taho voi edistää seksuaalista itsemääräämisoikeutta?
- Mitä kukin taho voisi konkreettisesti tehdä, jotta ryhmän valitseman oikeuden loukkaaminen loppuu?

Aikamatka tasa-arvoon

Ohjelmassa: osana yhteiskuntaa – Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille

Piirtäkää jana vuodesta 1906 vuoteen 2012. Sijoittakaa janalle seuraavat muutokset Suomessa:

- a) Kaikille kansalaisille yleinen ja yhtäläinen äänioikeus
- b) Laki miesten ja naisten samapalkkaisuudesta
- c) Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta
- d) Translaista poistetaan kohta, jossa sukupuolen juridinen vahvistaminen edellyttää lisääntymiskyvyttömyyttä.
- e) Homoseksuaaliset teot poistetaan rikoslaista
- f) Homoseksuaalisuus poistetaan sairausluokituksesta
- g) Raiskaus tulee rikokseksi avioliitossa
- h) Lapsen ruumiillinen kurittaminen kielletään rikoslaissa
- i) Avioliitossa oleva nainen vapautuu miehensä holhouksesta
- j) Samaa sukupuolta oleville pareille annetaan oikeus rekisteröidä parisuhteensa
- k) Transvestisuus poistetaan sairausluokituksesta
- l) Helsingin bordellit suljetaan

Oikeat vastaukset tarkistamista varten: a) 1906, b) 1962, c) 1987, d) ei ole vielä tapahtunut (2021), e) 1971, f) 1981, g) 1994, h) 1984, i) 1929, j) 2002, k) 2011 l) 1908

Moninaisuuden ymmärtäminen

Haastekampanja

Ohjelmaan: Osana yhteiskuntaa - Pieniä tekoja, isoja iloja

Samoajavartio valitsee kohteen, jonka hyväksi haluaa tehdä jotakin konkreettista/kerätä rahaa. Kohde voi löytyä partiosta (partiojärjestö/lippukunta taloudellisesti epävakaammassa maassa), jonkun muun järjestön kautta (Punainen Risti, Unicef, Kirkon Ulkomaanapu, Plan, WWF, SEY, Nälköpäivä-keräys, Pelastakaa Lapset jne.) tai seurakunnan kautta.

Samoajat tutustuvat valitsemaansa kohteeseen ja päättävät tavoitteen (esimerkiksi kerätä rahaa 500e). Kohteeseen voi tutustua netissä tai käydä vierailulla järjestössä.

Rahaa voidaan kerätä:

- Jonkin partiomaisen ja terveellisen aktiviteetin suorittamisesta (esim. Nukkuminen metsässä, 1 km kävely/pyöräily rinkka selässä, 1 km tarpominen metsässä), sahaaminen tai halkojen hakkuu 15 min ajan. Jokainen vartion jäsen hankkii sponsoreita, jotka maksavat vaikkapa 1 euron aktiviteetista (esim. 1e/1km tarpominen metsässä).

tai

- Hyvien tekojen tekemisestä. Vartio sopii, millaiset hyvät teot sopivat haastekampanjaan ja miten niiden tapahtuminen todennetaan. Hyvät teot voisivat liittyä rauhankasvatusteemaan, kuten kiusaamisen väliin meneminen, yksinäiselle juttelu, netissä vihapuheen torjuminen tms. Jokainen vartion jäsen hankkii sponsoreita, jotka maksavat vaikkapa 1 euron hyvästä teosta (esim. 1e/ kiusaamisen väliin meneminen).

Sovitun ajan jälkeen sponsoreille raportoidaan suoritukset ja kerätään rahat. Toimitetaan lahjoitus valittuun kohteeseen.

Askeleet

Ohjelmaan: Osana yhteiskuntaa – Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille

Teema: Eriarvoisuuden tunnistaminen ja reflektointi

Tavoite: Eläytyä eri lähtökohdista tulevien ihmisten kokemukseen maailmasta. Ymmärtää eriarvoisuuden syitä. Ymmärtää oma asemansa maailmassa.

Kesto: 20+ minuuttia

Leikki sopii erinomaisesti isommallekin porukalle, esimerkiksi 10-35 henkilöä. Leikkiin tarvitaan ohjaaja, joka vetää harjoituksen läpi. Leikkiin tarvitaan roolikortit tulostettuna ja leikattuna sekä lista väittämistä.

Jokainen osallistuja saa roolin, johon hän eläytyy vetäjän esittämien kysymysten avulla. Rooli pidetään salassa muilta osallistujilta. Osallistujat asettuvat tasaiseen riviin toiselle puolelle tilaa. Kannattaa varmistaa ennen harjoitusta, että tila on tarpeeksi iso ja esteetön, niin että osallistujat mahtuvat liikkumaan siinä n. 20 askeleen verran rivissä. Harjoituksen vetäjä esittää väittämiä, joiden perusteella osallistujat ottavat askeleen tai jäävät paikalleen.

Kerro osallistujille, että he pääsevät tutustumaan siihen, miltä tuntuu olla erilaisista lähtökohdista ja erilaisessa asemassa oleva ihminen. Pyydä osallistujia rauhoittumaan ja kuuntelemaan ohjeet huolellisesti. Jaa osallistujille roolikortit ja pyydä heitä lukemaan korttinsa rauhassa näyttämättä sitä muille. Rooleista ei saa jutella kaverin kanssa tehtävän aikana.

Kysy sitten kaikki tai osa kysymyksistä ja pyydä osallistujia pohtimaan niihin vastausta roolihahmon näkökulmasta hiljaa mielessään. Alkuharjoituksen tarkoituksena on luoda roolihahmolle tausta, johon tulevia väittämiä voi mielessään peilata.

- Mikä sukupuolesi on?
- Millainen on perheesi, entä ystäväsi?
- Mitä vanhempasi tekevät työkseen?
- Millainen lapsuus sinulla oli?
- Kenen kanssa leikit?
- Millaisessa talossa asuit ja missä asut nyt?
- Miten vietät päiväsi?
- Millainen on elämäntyylini?
- Mitä teet vapaa-aikanasi?
- Harrastatko jotain?
- Käytkö koulussa tai töissä?
- Kuinka paljon sinä tai perheesi ansaitsee kuukaudessa?
- Miten ja missä vietät lomasi?

- Mitä pelkää?
- Mitä odotat tulevaisuudelta?

Pyydä osallistujia sitten asettumaan suoraan riviin, niin että kaikki ovat samalla viivalla. Kerro, että luet seuraavaksi listan erilaisia väittämiä, joita osallistuja miettii roolihahmonsä näkökulmasta. Aina kun osallistuja voi mielestään vastata "kyllä", hänen tulee ottaa askel eteenpäin. Jos vastaus on "ei" tai epävarma, osallistujan on pysyttävä paikallaan. Lue sitten väittämät ja anna osallistujille hetki aikaa miettiä siirtymistään niiden välillä. Voit myös valita vain ryhmällesi sopivat väittämät.

- Olet tyytyväinen elämääsi.
- Sinulla on mukava koti, jossa on sisävesi, televisio ja tietokone.
- Voit tehdä elämässäsi sitä, mitä haluat.
- Tunnet, että voit opiskella ja valita uran, joka sinua kiinnostaa.
- Sinulla on mahdollisuus opiskella ja hankkia haluamasi ammatti.
- Sinulla on elämän perusasiat kunnossa.
- Sinulla on oma pankkitili ja voit päättää itse rahojesi käytöstä.
- Tulevaisuutesi näyttää valoisalta.
- Et ole koskaan elämäsi aikana kokenut syrjintää taustasi takia.
- Sinulla on tarpeeksi rahaa asumiseen, ruokaan ja harrastuksiin.
- Voit käyttää kaupungilla uskontoosi tai kulttuuriisi liittyviä vaatteita ilman pelkoa uhkailusta.
- Saat opetusta ja palvelua omalla äidinkielelläsi.
- Koet, että saat kertoa mielipiteitäsi vapaasti ja niitä kuunnellaan.
- Voit vaikuttaa ympäröivän yhteiskunnan asioihin.
- Voit äänestää kansallisissa ja paikallisissa vaaleissa oman valintasi mukaan.
- Et pelkää poliisin pysäyttävän sinua kadulla.
- Pääset tarvittaessa lääkäriin.
- Et pelkää joutuvasi häirityksi tai ahdistelluksi kadulla tai mediassa.
- Voit viettää tärkeitä juhlapäiviä ystäväsi ja perheesi kanssa.
- Et pelkää lastesi tulevaisuuden puolesta.
- Jos joudut vaikeuksiin tai elämässäsi on ongelmia, voit saada apua turvalliselta ihmiseltä.
- Voit vapaasti seurustella ja mennä naimisiin rakastamasi ihmisen kanssa.
- Koet, että sinua arvostetaan ja kunnioitetaan yhteisössä, jossa elät.

Kun olet lukenut väittämät, pyydä osallistujia seisomaan vielä paikoillaan ja katsomaan ympärilleen. Käykää läpi jokaisen roolihenkilön niin, että jokainen saa kertoa, mitä hänen roolikorteissaan luki. Tämän jälkeen voit te keskustella yhdessä pohtimalla esimerkiksi, miltä tuntui huomata muiden jäävän paikalleen tai muiden etenevän sinun jäädessäsi paikalleen.

Millaiseksi kuvittelit oman roolisi? Olisitko siirtynyt toisiin esim. sukupuolta tai muuta ominaisuutta vaihtamalla? Arvasitko muiden roolit? Kuvastaako tilanne yhteiskuntaa? Jos kyllä, miten? Tuntuiko missään vaiheessa, että oikeuksiasi loukataan? Mitä asialle voi tehdä?

Maailmanlaajuisen eriarvoisuuden huomaa erityisen hyvin silloin, kun kyse on muuttamiseen liittyvistä asioista. Jos teille jää vielä aikaa, voitte pohtia esimerkiksi sitä, onko kukaan osallistujista koskaan huomannut saavansa liikkua maailmalla muita enemmän tai vähemmän. Millaiset syyt vaikuttavat oikeuteen liikkua? Ketkä saavat ja ketkä eivät saa matkustaa vapaasti? Pelkkä kansallisuus ei aina yksin vaikuta mahdollisuuteen liikkua? Oikeuksia saattavat rajoittaa myös syrjintä mm. sukupuoleen, ihonväriin, ammattiin tai sosiaaliseen asemaan liittyen.

Roolikortit

Olen 21-vuotias suomalainen opiskelija, ja olen parhaillaan vaihto-opiskelijana Espanjassa.

Olen 16-vuotias lukiolainen. Isäni on syntynyt Somaliassa ja muuttanut pakolaisena Suomeen ennen kuin olen syntynyt.

Olen 13-vuotias suomalainen tyttö. Äitini on kuollut ja isäni jäi 3 vuotta sitten työttömäksi. Hän sanoo, että meidän pitäisi muuttaa toiselle paikkakunnalle, jotta hän voisi etsiä työtä.

Olen vastavalmistunut ylioppilas ja aion seuraavaksi mennä tekemään vapaaehtoistyötä Ugandaan.

Olen 23-vuotias romanialainen. Muutin Romaniasta Suomeen opiskelemaan arkkitehdin tutkintoa. En usko, että haluan enää palata Romaniaan.

Olen Irakista Suomeen muuttanut turvapaikanhakija, ja sain viime viikolla kielteisen turvapaikkapäätöksen.

Olen naimisissa oleva yritysjohtaja, ja matkustan paljon työkseni. Minulla ei ole lapsia.

Olen 14-vuotias suomalaistyttö, pärjään hyvin koulussa, minulla on paljon kavereita ja aikuisena haluan olla juristi. Äitini on afrikkalaistaustainen.

Olen 7-vuotias afganistanilaispoika. Perheeni sai kolme vuotta sitten turvapaikan Suomesta. Opin päiväkodissa suomen kielen taidon ja puhun suomea paremmin kuin vanhempani.

Olen 18-vuotias saamelaistyttö. Olisin halunnut jäädä asumaan perheeni lähelle Ivaloon, mutta siellä ei ole minulle töitä. Minun oli pakko muuttaa Helsinkiin töiden perässä.

Olen latvialainen opiskelija ja olen kesätöissä marjanpoimijana. Minulla ei ole Suomen kansalaisuutta.

Olen kiinalaisten maahanmuuttajien poika. Käyn lukiota ja vanhempani omistavat menestyvän ravintolan, vaikka he eivät osaa suomea.

Olen hiv-positiivinen nuori nainen. Asun Kuopiossa ja opiskelen ammattikorkeakoulussa.

Olen 19-vuotias irakilainen mies. Sain vuosi sitten kielteisen turvapaikkapäätöksen, ja minun pitäisi palata kotimaahani. En halua palata, sillä sota on käynnissä ja kaikki läheiseni ovat lähteneet pakoon pommituksia. Pelkään kuolevani, jos palaan.

Olen 16-vuotias lukiolainen. Pystyn liikkumaan ainoastaan pyörätuolilla.

Olen 28-vuotias suomalaisnainen. Muutin kaksi vuotta sitten Suomesta Maltalle oltuani pitkään työttömänä. Suomesta ei löydy oman alani töitä.

Olen syyrialainen 18-vuotias turvapaikanhakija, ja hakenut turvapaikkaa Suomesta. Monet sukulaiseni odottavat turvapaikkapäätöstään Ruotsissa. Haluaisin matkustaa tapaamaan heitä, mutta en saa matkustaa.

Olen koditon 21-vuotias nuori aikuinen. Asun Helsingin kaduilla.

Olen partiota aktiivisesti harrastava opiskelija. Opiskelen ammattikoulussa ravintola-alalla.

Olen 45-vuotias somalinainen. Muutin Suomeen perheeni kanssa kolme vuotta sitten. Olen ollut Suomeen muutettuani työtön, vaikka kotimaassani olin arvostetussa asemassa töissä.

Olen 17-vuotias lukiolainen. Asun Pohjanmaalla suuressa perheessä ja minun pitää tehdä paljon kotitöitä ja hoitaa nuorempia sisaruksiani. Haluaisin nähdä maailmaa ja käydä vaikka elokuvissa, mutta vanhempieni mielestä se ei sovi kunnolliselle kristitylle.

Olen 19-vuotias jääkiekkoilija. En ole kiinnostunut vastakkaisesta sukupuolesta ja haluaisin puhua tästä jonkun kanssa. Kesällä menen armeijaan ja sekin hermostuttaa.

Olen leskeksi jäänyt 82-vuotias mies. Minulla on yksi poika, joka ei pidä minuun yhteyttä. Kotisairaanhoido käy kotonani kerran päivässä, mutta hoitajilla on aina kiire.

Olen 16-vuotias ysiluokkalainen. Hain yhteishaussa jatko-opiskelemaan, mutta en saanut opiskelupaikkaa. Haluaisin opiskelemaan, sillä vanhemmillani ei ole ammatteja eikä työpaikkoja. Suurin osa kavereistani ei aio opiskella mitään. En tiedä, mitä teen?

Olen 18-vuotias nuori, joka on opiskellut ison osan peruskoulun jälkeisestä ajasta etänä kotoa käsin. Olen yksinäinen ja ahdistun väkijoukoissa.

Kenellä on oikeus luontoon?

Ohjelmassa: meidän luontomme –luontosuhde

Katsokaa lyhyt tanssielokuva Maan sisällä linnut - Eatnanvuloš Lottit

<https://mediataidekasvattaa.fi/teos-marja-helander-eatnanvulos-lottit-maan-sisalla-linnut/>

Ryhmänjohtajalle: On hyvä muistaa, että taiteen pyrkimys on aina herättää tunteita ja ajatuksia ja kaikki taiteen herättämät tunteet ja ajatukset ovat oikein. Ei ole olemassa väärää tulkintaa teoksesta.

Tarinan esiintyjät ovat kaksi nuorta saamelaista balettiopiskelijaa: Birit ja Katja Haarla. Teos tutkii saamelaisalueiden omistajuuden takana piileviä syvempiä kysymyksiä.

Pohtikaa yhdessä ryhmänne kanssa seuraavia kysymyksiä. Keskustelkaa asioista perinpohjaisesti ja etsikää tarvittaessa lisätietoa internetistä.

- Voiko maata omistaa?
- Miten maata voi omistaa?
- Milloin pääsyn kieltäminen jollekin maa-alueelle on oikein ja milloin se tuntuu eettisesti väärältä?
- Kenellä on oikeus rajoittaa maan käyttöä ja miten se tapahtuu?
- Kenellä on oikeus luontoon?
- Kenellä on oikeus saada elantonsa luonnosta?

Selvittäkää, miten saamelaisia on sorrettu Suomessa. Miksi suomalaisten ja saamelaisten suhteessa voidaan puhua kolonialismista? Miten tilannetta voi parantaa? Opetelkaa vielä lopuksi sanomaan jotakin saameksi <http://sanosesaameksi.yle.fi/> -sivuston avulla.

Konfliktin ratkaisu

Vaikuttamiskampanja

Ohjelmassa Osana Yhteiskuntaa- Kotikunnassa vaikuttamassa

Mukailtu Agenda 2030 -teemapäivämateriaaleista

Tutustukaa Elokapina-liikkeen toimintaan Suomessa ja maailmalla. Miksi Elokapinan toiminta nähdään äärimmäisenä ja radikaalina? Ovatko heidän keinonsa toimivia? Miten kannattaa toimia, jotta tulee kuulluksi?

Greta Thurnberg on saanut paljon kritiikkiä, jossa hänen sanotaan saavan huomiota esiintymällä kaikkialla vihaisena tyttönä kuitenkin itse tekemättä mitään tai ehdottamatta ratkaisuja. Greta on omistanut elämänsä muutoksen tekemiselle ja kertonut, mitä pitäisi tehdä ilmaston muutoksen pysäyttämiseksi. Maailman johtajille nämä muutokset ovat niin suuria ja radikaaleja, ettei niitä nähdä realistisina vaihtoehtoina. Pohtikaa miten poliittinen ja talouselämän johto saadaan näkemään ratkaisuja ja haluamaan muutoksia?

Vartio suunnittelee ja toteuttaa valitsemastaan aiheesta vaikuttamiskampanjan tai -tapahtuman, järjestävät tai osallistuvat mielenosoitukseen tai kulkueeseen (esim. Pride).

Tutustukaa valitsemaanne aiheeseen ennen kampanjan toteutusta. Voitte esimerkiksi kutsua kokoukseenne vierailijaksi aiheeseen liittyvän kansalaisjärjestön edustajan tai haastatella häntä esimerkiksi sähköpostilla tai puhelimitse. Pohtikaa auttaisiko asiaanne esimerkiksi kunnanvaltuutetun tai kansanedustajan lobbaaminen. Selvittäkää millä tavalla voisitte olla häneen yhteydessä.

Pohtikaa ennen kampanjan toteutusta:

- Mikä on kampanjan tarkoitus?
- Miksi aihe on tärkeä?
- Kenelle se on suunnattu?
- Kuka voi osallistua?

Pohtikaa myös, miten saatte kampanjallenne näkyvyyttä esimerkiksi eri medioissa.

Vaikuttamiskampanjan jälkeen arvioikaa toiminnan onnistumista vartion kesken

- Mikä onnistui hyvin?
- Mitä olisitte tehneet toisin?
- Mitä tarvittaisiin, jotta vaikuttamistapa onnistuisi paremmin ja laajemmin?

Reppureissu

Ohjelmassa: lähdetään retkelle –retken omat varusteet

Vartio on lähdössä viikonlopuksi marraskuussa retkelle ja yöksi on luvattu pakkasta. Retkellä on tarkoitus harjoitella kuntan tekoa. Majoitteita ei tarvita mukaan, sillä paikan päällä pitäisi olla kiintolaavu.

Vartio saa pakata yhteisiä tavaroita mukaan vain kymmenen. Tähän ei lasketa mukaan vartiolaisten henkilökohtaisia tavaroita. Jotta päätös mukaan otettavista tavaroista voidaan tehdä, tulee jokaisen vartion jäsenen kirjoittaa lista kymmenestä tavarasta, jotka hän ottaisi mukaan jos saisi itse päättää. Tämän jälkeen vartiolaiset jakautuvat pareihin tai kolmen hengen ryhmiin, joissa valitaan parien tai ryhmäläisten listoista yhteensä kymmenen esinettä. Jos vartiosta ei saa muodostettuja pareja, voidaan tämä vaihe jättää välistä. Lopuksi koko vartio kokoontuu yhteen ja valitsee jäljelle jääneistä listoista lopulliset kymmenen tavaraa.

Pohtikaa, selviäisittekö retkestä näillä kymmenellä tavaralla. Jäikö jotain oleellista pakkaamatta?

Rooliharjoitus sovittelusta

Ohjelmassa: Minä itse –henkinen haaste

Mukailtu Martti Ahtisaari päivät opetusmateriaalista

HARJOITUKSEN KULKU

Pyydä samoajia miettimään pareittain tai pienissä ryhmissä todellinen riita tai konflikti (jolla ei ole vielä selvää ratkaisua) joko omasta elämästä, Suomesta tai maailmalta sekä miettimään, ketkä konfliktin osapuolet ovat ja ketkä ryhmästä edustavat näitä osapuolia roolipelissä. Keskustellaan konflikteista, valitaan yhden ryhmän konflikti tarkempaan tarkasteluun. Anna muille samoajille roolit: sovittelija, tarkkailijat (tarkkaile tunteiden ilmaisua) ja tarkkailijat (tarkkaile faktoja).

Jaä sekä sovittelijalle että tarkkailijoille muistilista ohjenuoraksi valmistautuessa väittelyyn, jonka pitäisi johtaa yhteisesti hyväksytyyn ratkaisuun, joka ei tulevaisuudessa aiheuta ongelmia.

Sovittelijan muistilista

- Keskity asiasisältöön äläkä puhujaan.
- Yritä asettautua molempien osapuolten asemaan ja muista että heillä voi olla useampia tavoitteita.
- Anna kummankin puolen puhua vapaasti ajatuksistaan ja tuntemuksistaan. Kuuntele tarkkaavaisesti.
- Yritä ymmärtää molempia puolia ja selvittää, mitkä heidän tärkeimmät argumenttinsa ovat.
- Esitä mieluummin avainkysymyksiä kuin yleisluontoisia lausuntoja.
- Varmista, että osapuolet ymmärtävät mitä haluat sanoa.
- Älä takerru liikaa yksityiskohtiin.
- Yritä löytää ratkaisu, joka tyydyttää molempia osapuolia ainakin jossakin määrin.
- Älä uhkaile.
- Älä anna periksi paineelle.
- Tee yllättäviä ja myönteisiä ehdotuksia.
- Ratkaise ongelmia asteittain, erityisesti vaikeissa kysymyksissä.
- Tee yhteistyötä välttääksesi uusia konflikteja.
- Yritä päästä yksimielisyyteen tulevaisuuden erimielisyyksien ratkaisemisesta.

Kerro, että tilanne voi kestää maksimissaan 20 minuuttia, mutta voi olla lyhyempikin. Konfliktin osapuolet virittäytyvät rooleihinsa ja keskusteleval/väittelevät, perustelevat omaa kantaansa ja pyrkivät pitämään siitä kiinni. Sovittelija pyrkii toimimaan em. periaatteiden mukaisesti ja keskeyttää välillä keskustelun kysymyksillään ja ehdotuksillaan. Keskeytä välillä harjoitus ja anna myös tarkkailijoiden antaa vinkkejä siitä, mikä periaate saattaisi auttaa tilanteessa, jos se ei suju odotetulla tavalla. Keskeytä harjoitus välittömästi, jos se mielestäsi käy hyökkääväksi, epäkunnioittavaksi, epäystävälliseksi tai jokin osapuoli näyttää sinusta tuntevan itsensä epämukavaksi.

Harjoituksen tarkoitus on antaa oppilaille käsitys periaatteista, joita riidan tai konfliktin ratkaisemisessa voi käyttää. Ei ole tärkeitä, saadaanko kyseistä riitaa soviteltua harjoituksen aikana. Ei myöskään haittaa, vaikka harjoitus tuntuisi keinotekoiselta. Pääasia on, että se herättää keskustelua, ajatuksia ja tunteita, ja että nuori yrittää käyttää ainakin yhtä yllä luetelluista periaatteista ja saa siitä näin ollen henkilökohtaisen kokemuksen.

POHDITTAVAA HARJOITUKSEN JÄLKEEN

- Mitä tilanteessa tapahtui?
- Missä hengessä keskustelut käytiin?
- Miltä tuntui olla eri rooleissa ja mitä havaintoja teit?
- Miten sovittelija onnistui antamaan eri osapuolille inhimillisemmän kuvan toisistaan?
- Mitä opit tästä harjoituksesta?